

Sygn. akt V ACa 683/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irma Kul
Sędziowie:	SA Katarzyna Przybylska (spr.) SA Zbigniew Koźma
Protokolant:	Sekr. sąd. Magdalena Tobiasz - Ignatowicz

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) w P. działającego na rzecz obywateli M. R. (1), M. R. (2) i małoletniej M. R. przeciwko (...) S.A. w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 31 lipca 2013 r. sygn. akt I C 876/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn.akt V ACa683/13

UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w T. wpłynęły pozwy Stowarzyszenia (...) w P. o zasądzenie na rzecz powódki M. R. (1) kwoty 80.000 zł (zarejestrowane pod sygn. akt IC 876/12), zasądzenie na rzecz małoletniej powódki M. R. działającej przez matkę M. R. (1) kwoty 200.000 zł (zarejestrowane pod sygnaturą 1C 878/12) oraz żądające zasądzenia na rzecz powoda M. R. (2) kwoty 80.000 zł (zarejestrowane pod sygn. akt IC 877/12). Powyższe powództwa skierowane zostały przeciwko pozwanemu - (...) SA z siedzibą w S.. Żądania obejmowały również zasądzenie odsetek od wyżej wymienionych kwot od dnia 30 lutego 2013 r. do dnia zapłaty. Powodowie nadto domagali się wydania wyroku zaocznego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności w wypadkach prawem przewidzianych,

zobowiązania pozwanego do złożenia ugodowej propozycji załatwienia sprawy, przeprowadzenia wskazanych w pozwie dowodów, rozpoznania sprawy również pod nieobecność powodów i zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 4800 zł (osobno od każdego żądania).

Uzasadniając żądania powodowie wskazali, że na skutek wypadku samochodowego spowodowanego przez M. P., którego z pozwanym łączyła umowa ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, zmarł mąż M. R. (1) a ojciec M. i M. R. (2). W ocenie powodów tragiczna śmierć M. R. (3) stanowiła naruszenie dobra osobistego osób na rzecz których powództwo zostało wytoczone, a mianowicie więzi istniejącej między małżonkami w odniesieniu do M. R. (1) i szczególnej więzi istniejącej między rodzicami a dziećmi, prawa do życia w pełnej rodzinie w odniesieniu do M. i M. R. (2). Z uwagi na fakt, iż naruszenie dóbr osobistych dokonane zostało w sposób bezprawny i zawiniony, zdaniem powodów zaktualizowała się zasadność wypłaty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Podstawy prawnej swojego roszczenia powodowie upatrywali w art. 23 kc, 24§1 kc i 448 kc. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego i Sądu Okręgowego w Warszawie zauważyli, że dodanie z dniem 3 sierpnia 2008 r. § 4 art. 446 kc, statuującego możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, nie oznacza, iż nie można przyznać zadośćuczynienia osobom, w stosunku do których naruszenie dóbr osobistych spowodowane

deliktem skutkujące śmiercią osoby bliskiej miało miejsce przed 3 sierpnia 2008 r. W ocenie powodów art. 446§4 kc nie wprowadził nowego uprawnienia do żądania kompensaty krzywdy doznanej wskutek deliktu, skonkretyzował uprawnienie wynikające z art. 448 kc.

Uzasadniając wysokość żadanego zadośćuczynienia w odniesieniu do M. R. (1), odwołano się do roszczeń zasądzonych na rzecz osób znanych, publicznych, w wyniku uznania, iż doszło do naruszenia ich dóbr osobistych w postaci prawa do prywatności. Wskazano, iż nie sposób porównać praw w postaci prawa do prywatności i prawa do przebywania z osobą bliską - rozmiar krzywdy w wypadku utraty małżonka jest nieporównywalnie większy - z tych względów zasadne jest zdaniem powódki zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 80.000 zł. Uzasadniając żądanie odsetek wskazano, że ubezpieczyciel winien zaspokoić żądanie w terminie 30 dni od dnia zgłoszenia wypadku ubezpieczeniowego, z tego też względu powódka wniosła o zasądzenie odsetek od dnia 30 lutego 2011 r. do dnia zapłaty. W analogiczny sposób wysokość żądań powodów M. i M. R. (2), z tym, że działające na ich rzecz Stowarzyszenie uznało, że odpowiednim będzie zadośćuczynienie w kwocie 200.000 zł, bliżej nie wykazując różnic zachodzących w okolicznościach dotyczących powodów, a skutkujących żądaniem różnych kwot zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na pozew pozwany zakwestionował roszczenia powodów tak co do zasady jak i wysokości. Wniósł o oddalenie powództw w całości, zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i przeprowadzenie dowodów wskazanych w odpowiedziach na pozew. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany powołał się na poglądy doktryny i orzecznictwa i zauważył, że w przedmiotowej sprawie nie znajduje zastosowania regulacja art. 23 i 24 kc - jak twierdzi, wprawdzie utrata bliskiej osoby przez zawinione działanie sprawcy mieści się w kategoriach ograniczenia praw niematerialnych człowieka, nie stanowi jednak takiego naruszenia prawa osobistego - prawa do życia w pełnej rodzinie, które podlega ochronie w aspekcie art. 24 kc i w konsekwencji nie podlega wyrównaniu krzywdy poprzez zastosowanie art. 448 kc. Dalej pozwany wskazuje, że powodowie nie wykazali, aby cierpienia psychiczne doprowadziły do rozstroju zdrowia, zatem w sprawie nie znajdzie zastosowania pomocniczo również art. 444-445 kc. Pozwany zauważył nadto, że przed nowelizacją z roku 2008 wprowadzającą art. 446 § 4 kc w doktrynie zakorzeniony był pogląd o braku możliwości domagania się zadośćuczynienia z tytułu naruszenia prawa osobistych przez osoby pośrednio poszkodowane (rodzinę zmarłego), zdarzały się jednak wypadki, gdy Sądy w ramach odszkodowania z art. 446§3 kc uwzględniały substrat niematerialny w postaci cierpień psychicznych, bólu, krzywdy i uwzględniały uszczerbek niemajątkowy przy określaniu wysokości odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak wskazuje - uszczerbki te przyczyniają się do pogorszenia sytuacji życiowej, sprawiają że owo pogorszenie urasta do znacznego. Podsumowując, w ocenie pozwanego element krzywdy winien zostać uwzględniony przy określaniu wysokości odszkodowania z art. 446§3 kc, nie jest możliwa kumulacja roszczeń z art. 446§3 i 448 kc czy też 445§1 i 448 kc. W ocenie ubezpieczyciela, skoro wypłacił już powodom kwoty zasądzone na podstawie art. 446§3 kc, mające wynagrodzić nie tylko szkodę majątkową, ale także

kompensować niewymierne uszczerbki natury niemajątkowej, wpływające na całokształt sytuacji życiowej, żądanie zasądzenia dalszych kwot tytułem zadośćuczynienia jest niezasadne.

Z ostrożności procesowej pozwany poddał w wątpliwość również wysokość dochodzonego zadośćuczynienia. W jego ocenie przyznana kwota winna być utrzymana w rozsądnych granicach i nie powinna stanowić źródła wzbogacenia. Zdaniem ubezpieczyciela żądanie zapłaty kwoty 80.000 zł na rzecz M. R. (1), czy kwot po

200.0 zł dla dzieci zmarłego ojca jest rażąco wygórowane i nie znajduje oparcia w zebranych materiale dowodowym. Odnosząc się do żądania zasądzenia odsetek pozwany podniósł, że to dopiero Sąd określa "odpowiednią" kwotę zadośćuczynienia, przed tą datą zatem nie sposób twierdzić, że dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia.

Pismem z dnia 11 września 2012r. pozwany wniósł o połączenie spraw (...) z uwagi na fakt, iż powodowie są członkami rodziny, zaś ich roszczenia wiążą się ze śmiercią męża i ojca M. R. (3).

Postanowieniami z dnia 19.09.2012r. w sprawie IC (...)i 24 września 2012r. w sprawie IC (...) Sąd Okręgowy w T. zarządził połączenie w/w spraw w celu ich łącznego rozpoznania (art. 219 kpc) pod sygn. akt IC 876/12.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 31 lipca 2013r. zasądził od pozwanego na rzecz M. R. (1) kwotę 20.000 zł, na rzecz M. R. (2) kwotę 20.000 zł oraz na rzecz małoletniej M. R. kwotę 20.000 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia 2 marca 2013r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, kosztami postępowania od uiszczenia których zwolniona była powódka obciążył Skarb Państwa oraz zasądził od powódki Stowarzyszenia (...) w P. na rzecz pozwanego kwotę 11.880 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok Sad I instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

M. R. (3) był mężem M. R. (1) a ojcem M. i M. R.. W dniu 4 maja 2004r. M. R. (3) uczestniczył w zdarzeniu drogowym polegającym na tym, że M. P. kierując samochodem ciężarowym marki V. zjechał na lewy pas ruchu i zderzył się czołowo z prawidłowo jadącym M. R. (3). Wskutek tego zdarzenia M. R. (3) poniósł śmierć na miejscu. Wyrokiem Sądu Rejonowego w M. M. P. został uznany za winnego popełnienia czynu z art. 177 § 1 i 2 kk. na rzecz M. R. (1) orzeczono nawiązkę w kwocie 8.000 zł, na rzecz M. i M. R. (4) po 5000 zł, na rzecz M. R. 2000 zł. (...) (...) Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2006r. o sygn. akt I C (...) Sąd Rejonowy w Ś. w sprawie z powództwa M. R. (1) przeciwko (...) SA z siedzibą w S. zasądził na podstawie art. 446 § 3 kc od pozwanej na rzecz powódki kwotę 50.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 15 marca 2005r. do dnia zapłaty. Wydając powyższe rozstrzygnięcie Sąd ustalił m.in., że zmarły był głową rodziny i to on troszczył się o zapewnienie bytu rodzinie. Osiągał średni dochód przekraczający 3.000 zł, ponadto podejmował się wielu prac dorywczych. Nadto Sąd Rejonowy ustalił, że M. R. (3) poświęcał się także wielu obowiązkom domowym, zwłaszcza związanym z wychowywaniem dzieci, z którymi był silnie związany, pomagał on im w nauce, uczestniczył w szkolnych wywiadówkach. Sąd orzekający doszedł do przekonania, że sytuacja życiowa (...) uległa pogorszeniu a przyczyną tego stanu rzeczy była tragiczna śmierć jej męża... M. R. (3) był też "głową rodziny", podejmował on wszelkie decyzje istotne dla rodziny, stanowił wsparcia materialne i psychiczne, miał bardzo znaczący wkład w wychowanie dwójki dorastających synów... Dodatkowym niezwykle istotnym czynnikiem wpływającym na pogorszenie się sytuacji życiowej powódki jest depresja wywołana śmiercią męża. Rzeczą oczywistą jest, iż śmierć osoby bliskiej, zwłaszcza nagła, zawsze wywołuje szok i rozpacz, często osoby w żałobie tracą chęć do dalszego działania, życia, nie potrafią cieszyć się życiem... powódka utraciła pomoc swojego męża w rozmaitych sytuacjach życiowych, w organizowaniu codziennych spraw, utraciła szansę na pomoc w przyszłości. Wyrokiem z dnia 21 marca 2008r. o sygn. akt I (...) w sprawie z powództwa małoletnich M. i M. R. (2) reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego M. R. (1) przeciwko (...) SA w S. Sąd Okręgowy w Z. G. zasądził na podstawie art. 446 § 3 kc na rzecz M. R. kwotę 60.000 zł wraz z odsetkami od dnia 1 marca 2005r., zaś na rzecz M. R. (2) kwotę 60.000 zł wraz z odsetkami od dnia 1 marca 2005 r. Wydając powyższe rozstrzygnięcie Sąd ustalił m.in., że zmarły był głową rodziny i to on troszczył się

o zapewnienie bytu rodzinie, dzięki jego zaradności i pracowitości rodzina nie miała problemów finansowych, prowadzili oni dostatnie życie. Sąd Rejonowy ustalił także, iż M. R. (3) poświęcał się także wielu obowiązkom domowym, zwłaszcza związanym z wychowywaniem dzieci, z którymi był silnie związany, pomagał on im w nauce,

uczestniczył w szkolnych wywiadówkach. Ojciec dbał o jak najlepszy rozwój intelektualny i fizyczny swoich dzieci, jeździł z nimi na wakacje, basen, grał w piłkę nożni/, jeździł na rowerze. Każdą wolną chwilę poświęcał dzieciom. Czynnie uczestniczył w sprawach edukacji, to on chodził na wywiadówki szkolne... M. R. (2) odczuwa brak ojca, zamknął się w sobie, nie nawiązuje kontaktu z rówieśnikami, ma kłopoty adaptacyjne. Nie wychodzi z domu, by nie zostawiać matki, pilnuje ją. Kiedy dzieci miały napisać wypracowanie o czym marzą, napisał że marzy o powrocie taty, koledzy z klasy pisali

o laptopach, grach komputerowych, o zwykłych dzieciennych potrzebach. M. R. (5) zna ojca ze wspomnień matki oraz ze zdjęć. Jest dziewczynką bardzo płacziwą, pobudliwą, w nocy budzi się z krzykiem, emocjonalnie reaguje, jak widzi koleżanki siedzące u ojców na kolanach. Nie potrafiąc jeszcze pisać, udaje że to robi i pisze do taty list prosząc o jego powrót. Codziennie jest z matką na cmentarzu, wita się z ojcem całując jego wizerunek na płycie nagrobnej. Sąd orzekający doszedł do przekonania, że śmierć M. R. (3) spowodowała znaczące pogorszenie sytuacji materialnej i emocjonalnej rodziny. Sąd Apelacyjny w (...) w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 września 2008r. oddalającego apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Z. G. o sygn. akt

1 (...) stwierdził, że celem przyznanego odszkodowania ma być zrekompensovanie rzeczywistego znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego. Znaczące pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny, jak i też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na sytuację materialną. Obejmuje ono szkody obecne i przyszłe, które w pewnym stopniu dają się ocenić materialnie. M. R. (1) ma 46 lat, po śmierci męża przeprowadziła się do C. i samotnie wychowuje dzieci. (...)Ma problemy ze snem, przyjmuje ziołowe leki. Odczuwa brak męża, często chodzi na cmentarz. Kiedy mąż żył, wyjeżdżali wszędzie razem, chociaż na kilka dni. Przed śmiercią M. R. (3) małżonkowie wszystkie ważniejsze sprawy uzgadniali wspólnie, zmarły aktywnie uczestniczył w życiu rodziny w tym wychowaniu dzieci. Obecnie M. R. (1) nie nawiązuje kontaktów towarzyskich, nie ma też partnera. M. R. (1) (...)Okresowo pomaga jej siostra - Z. J.. Kiedy M. R. (3) żył, przyjeżdżała w odwiedziny raz w roku. teraz nawet raz na miesiąc.M. R. (1) (...)M. R. (1) prawidłowo wykonuje obowiązki rodzica po śmierci męża, dba o wychowanie dzieci i ich wykształcenie - zachowanie powódki nie daje podstaw do stwierdzenia trwałych zaburzeń psychicznych spowodowanych śmiercią małżonka. M. R. (2) miał 11 lat. kiedy zginął ojciec, obecnie ma 19 lat. Pamięta czas, kiedy zginął M. R. (3). (...). Z ojcem miał bardzo dobre kontakty, wspólnie spędzone chwile określa mianem "szczęśliwych", razem wyjeżdżali na wakacje, na święta. Jest osobą zamkniętą, nie czuje potrzeby kontaktów towarzyskich, nie ma przyjaciół, jedynie znajomych, okazjonalnie uczestniczy w spotkaniach. Nie ma dziewczyny, aczkolwiek chciałby ją mieć. Na cmentarz do ojca chodzi raz na tydzień. Zdarza się, że rozmawia z M. R.

(...). Raz zdarzyło się, że M. R. (5) zwróciła się do niego z prośbą, aby ten udał się z nią do szkoły i udawał, że jest jej ojcem. (...) M. R. (5) urodziła się w 2004r. już po śmierci ojca.

O. najczęściej opowiada jej matka, choć zdarza się, że rozmawia o nim z bratem M.. Chce wiedzieć, jak to jest mieć tatę, jak to jest bawić się z ojcem. Zdarzyło się, że poprosiła brata o to, żeby poszedł do szkoły i udawał jej ojca. M. jest osobą

o ponadprzeciętnym rozwoju umysłowym, bez zaburzeń spostrzegania i myślenia. Nie cierpi na zaburzenia snu czy apetytu. Lubi chodzić do szkoły, bawi się z dziećmi, ale tylko na dworze. Lubi się bawić i rysować. Jest przywiązana do mamy i braci. Ma świadomość co do przyczyny śmierci ojca, wie że urodziła się już po jego śmierci. Małoletnia powódka wykazuje emocjonalne przywiązanie do matki. U M. R. nie występują elementy zaburzeń emocjonalnych ani nieprawidłowości w rozwoju psychicznym. Przyzwyczała się do tego, iż jej rodzinę tworzą matka i brat - cały jej rozwój odbywał się w takiej strukturze rodzinnej. Ewentualne zaburzenia w rozwoju psychicznym w przyszłości mogą być skutkiem nadmiernej opieki ze strony matki i próby szukania sensu swojego życia tylko i wyłącznie w oparciu o córkę. Pismem z dnia 27 stycznia 2011r. M., M.

o M. R. (5) wezwali pozwanego do wypłaty kwot: 100.000 zł na rzecz M. R. (1), 400.000 zł na rzecz M. R. (2) i 500.000 zł na rzecz M. R. tytułem zadośćuczynienia za ich cierpienia psychiczne po śmierci Pana M. R. (3) oraz naruszenia ich prawa do więzi z mężem i ojcem.

Sąd I instancji wskazał, że powyższych ustaleń faktycznych dokonał na podstawie przesłuchania powodów, przedłożonych przez strony dokumentów jak też dokumentów z innych akt, których strony nie kwestionowały.

Sąd I instancji wskazał, iż w omawianej sprawie Stowarzyszenie (...) w P. domagało się zasądzenia zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych M., M. i małoletniej M. R.. Fakt przyznania przez Sądy odszkodowań na rzecz M., M. i M. R. w związku ze śmiercią ich męża i ojca M. R. (3) nie może skutkować uznaniem za niedopuszczalne żądanie zadośćuczynienia za naruszenie ich dóbr osobistych związanych z zerwaniem więzi rodzinnej między ojcem i dzieckiem, mężem i żoną. Sąd I instancji stwierdził, iż M. P., który był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym powodując wypadek drogowy w wyniku którego śmierć poniósł M. R. (3) naruszył dobra osobiste związane z więziami rodzinnymi M., M.

i M. R.. W ocenie Sądu żądane w pozwach Stowarzyszenia Towarzystwo (...) w P. kwoty zadośćuczynienia – po 80.000 zł na rzecz M. R. (2)

i M. R. (1) oraz 200.000 zł na rzecz M. R. są nadmiernie wygórowane. Sąd I instancji podkreślił, iż od chwili wypadku do momentu wystąpienia do Sądu z żądaniem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych upłynęło 8 lat. Okres żałoby zakończył się. co wynika z opinii biegłych psychologa i psychiatry. Nie budzi wątpliwości, iż naruszenie dobra osobistego rodziny R. miało charakter

nieodwracalny. Jednakże dzisiejsze skutki tego naruszenia nie są tak znaczne jak wskazywał pełnomocnik powódki. M. i M. R. (5) rozwijają się prawidłowo, uczą się bardzo dobrze, nie sprawiają kłopotów wychowawczych. Jak wynika z opinii biegłych dzieci zmarłego M. R. (3) odnalazły się po jego śmierci i mimo jego braku i niewątpliwej tęsknoty za ojcem prowadzą normalne życie. M. R. (1) odczuwa brak męża. Również w jej przypadku zakończył się okres żałoby. Brak jest podstaw do różnicowania w dniu dzisiejszym sytuacji M., M. i M. R. (1). W wyniku tego samego zdarzenia naruszono ich dobra osobiste w takim samym stopniu. Dzisiejsze dolegliwości związane z jego naruszeniem wiążą się z pamięcią o ojcu, koniecznością życia bez ukochanej osoby. Sąd I instancji nadmieniał jednak, iż zasądzone na rzecz M., M. i M. R. odszkodowania w związku ze śmiercią ich męża i ojca obejmowały wszelkie okoliczności, które wiążą się w istocie ze szkodą w znaczeniu materialnym i niematerialnym. Odszkodowania ustalone zostały na kwoty 50.000 zł i 60.000 zł. W ocenie Sądu I instancji przyznane zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego nie może przekraczać wartości przyznanych odszkodowań. Należy podkreślić, iż wysokość zadośćuczynienia przyznawanego na podstawie art. 448 kc ma charakter ocenny. W tym miejscu godzi się zauważyć, że zadośćuczynienie ma w istocie charakter jednorazowy - brak jest możliwości dochodzenia części roszczenia w późniejszym okresie. Sąd orzekający winien uwzględnić w chwili orzekania wszystkie negatywne okoliczności związanych z utratą bliskiej osoby, ujawnione w toku procesu. W ocenie Sądu I instancji zadośćuczynienie w kwotach po 20.000 zł na rzecz M., M. i M. R. spełni funkcję kompensacyjną i złagodzi doznanie krzywdy moralnej. Z utrwalonego w orzecznictwie poglądu wynika, iż zasądzone zadośćuczynienie nie może być źródłem wzbogacenia (tak m.in. SN w wyroku z 9 lutego 2000 r., IICKN 582/98). W ocenie Sądu rozpoznającego sprawę przyznanie zadośćuczynienia w wysokości żądanej przez powódkę w stosunku do każdej z uprawnionych osób prowadziłoby do jej wzbogacenia. Zaprzeczałoby to istocie zadośćuczynienia. Wysokość przyznanego zadośćuczynienia powinna opierać się na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach. Sąd orzekający powinien kierować się celami i charakterem zadośćuczynienia, przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji stron. O odsetkach Sąd orzekł w myśl art. 481 kc, zasądzając je od upływu 30 dni od doręczenia pozwanej żądania wypłaty zadośćuczynienia, gdyż od tej chwili stało się wymagalne (art. 817 kc). M., M. i małoletnia M. R. (5) działająca przez matkę wystąpili do (...) S.A. w S. o wypłatę stosownego zadośćuczynienia w dniu 27 stycznia 2011 r. Pismo dotarło do pozwanej 30 stycznia 2011 r. pełnomocnik powódki domagał się

zasądzenie odsetek od dnia 30 lutego 2011 r. Należy jednak wskazać, iż miesiąc luty nie ma 30 dni (28 lub 29). W tej sytuacji termin od którego bieżą odsetki rozpoczyna się 2 marca 2011 r. Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd zgodnie z powołanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji orzeczenia. O kosztach orzeczono w myśl art. 100 kpc. Powódka była zwolniona od kosztów sądowych (art. 96 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 62 kpc) i w tym zakresie kosztami postępowania Sąd obciążył Skarb Państwa.

Od powyższego wyroku apelację wniósł powód zaskarżając wyrok w części, w jakiej Sąd Okręgowy oddalił powództwo ponad kwotę 20.000 zł zasądzoną na rzecz M. R. (1) oraz ponad kwotę 20.000 zł zasądzoną na rzecz M. R. (2) oraz ponad kwotę 20.000 zł zasądzoną na rzecz małoletniej M. R., a więc łącznie co do kwoty 300.000 zł oraz w części, w jakiej Sąd Okręgowy zasądził zwrot kosztów procesu od powodowej organizacji społecznej na rzecz pozwanego.

Zaskarżonemu orzeczeniu powód zarzucił naruszenie prawa materialnego w postaci art. 448 kc w zw. z art. 23 oraz art. 24 § 1 kc poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że powodom należy się zadośćuczynienie po śmierci ich męża i ojca w kwocie jedynie po. 20.000 zł dla każdego z nich, podczas gdy powodowie uważają, że kwota ta została znacznie zaniżona, a odpowiednią sumą zadośćuczynienia będą kwoty odpowiednio

80.0 zł na rzecz M. R. (1), 80.000 zł na rzecz M. R. (2) oraz 200.000 zł na rzecz małoletniej M. R..

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości zgodnie z żądaniem pozwu i w efekcie zasądzenie od pozwanego na rzecz M. R. (1) kwoty 80.000 zł. M. R. (2) kwoty 80.000 zł i M. R. kwoty 200.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 marca do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych, w tym zwrot kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego w obydwu instancjach.

W odpowiedzi na apelację, pozwany pismem z dnia 2 grudnia 2013r. wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego oraz kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest niezasadna.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela czyniąc je właściwą podstawą również własnego rozstrzygnięcia.

Wbrew odmiennym wywodom powoda wykładnia normy art. 446 § 4 kc dokonana przez Sąd Okręgowy była prawidłowa i trafna. Sąd I instancji przedstawił wszystkie istotne kryteria, jakie stanowią o przyznaniu zadośćuczynienia, a wynikające z treści w/w przepisu. Po pierwsze winno ono odpowiadać rozmiarowi krzywdy poszkodowanego, która wyraża się m.in. w cierpieniu, bólu i poczuciu osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. W rozpoznawanej sprawie za zasadne należy także uznać posłużenie się kryteriami wypracowanymi dotychczas w orzecznictwie i w konsekwencji uznać, że na wysokość zadośćuczynienia ma wpływ rodzaj powstałych skutków, w tym ich nieodwracalność, czas trwania, natężenie oraz ograniczenia, jakie w związku z tym powstały w życiu danej osoby oraz inne czynniki o podobnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2003 r. IV KKN 213/01, niepub.; -wyrok Sądu Najwyższego z 4 lutego 2008r., 111 KK 349/07, Biuletyn PK 2008/4/7; wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2006r., IV CSK 99/05, Lex nr 198509, wyrok Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2005 r., III CK 392/04, Lex nr 177203). Po drugie, z uwagi na kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia, musi ono stanowić ekonomicznie odczuwalną wartość mieszającą się zarazem w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 września 2001r., III KKN 427/00, Lex nr 52766). Wykładnia przedmiotowego przepisu - przedstawiona przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia - odwołuje się do wyżej przedstawionych przesłanek oraz wypełnia je właściwą treścią. Skarżący natomiast nie przedstawił wystarczających argumentów, które wskazywałyby, iż Sąd I instancji dopuścił się naruszenia prawa materialnego przez jego błędną wykładnię.

Nie można zgodzić się ze skarżącym w zakresie, w jakim podnosił on zarzut niewłaściwego zastosowania art. 446 § 4 kc przez przyznanie zbyt niskiej kwoty zadośćuczynienia. W tym miejscu należy zauważyć, iż ze względu na niewymierność krzywdy, określenie w danym przypadku odpowiedniej sumy pozostawione zostało sądowi, który dysponuje w takim wypadku większym zakresem swobody niż przy ustalaniu szkody majątkowej i odszkodowania

koniecznego do jej naprawienia. Innymi słowy charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenie, jaka konkretnie kwota jest "odpowiednia" z istoty swej należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy przyznane zadośćuczynienie należy uznać za odpowiednie. Uwzględnione bowiem zostały kryteria, o jakich była wyżej mowa, w tym ustalone zostały i wzięte pod uwagę doznane przez M. R. (1), M. R. (2) oraz M. R. cierpienia psychiczne, poczucie straty i osamotnienia, a nadto wpływ śmierci M. R. (3) na jakość ich życia w dalszej perspektywie czasowej. Skarżący, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie wykazał w sposób logiczny i przekonujący, aby zadośćuczynienie było zaniżone, w szczególności by zostało ono ustalone w sposób dowolny, w oderwaniu od okoliczności sprawy, bez uwzględnienia wszystkich istotnych faktów określających stopień krzywdy doznanej przez M. R. (1), M. R. (2) oraz M. R.. Przyjąć bowiem należy, że kryteria wpływające na wysokość zadośćuczynienia muszą być zawsze rozważane indywidualnie, w związku z konkretną osobą poszkodowanego i sytuacją życiową, w której się znalazł.

Na gruncie niniejszej sprawy należy zauważyć, iż od chwili wypadku do momentu wystąpienia do Sądu z żądaniem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych upłynęło 8 lat. Okres żałoby zakończył się, co wynika z opinii biegłych psychologa i psychiatry. Nie budzi wątpliwości, iż naruszenie dobra osobistego rodziny R. miało charakter nieodwracalny. Jednakże dzisiejsze skutki tego naruszenia nie są tak znaczne jak wskazywał pełnomocnik powódki. M. i M. R. (5) rozwijają się prawidłowo, uczą się bardzo dobrze, nie sprawiają kłopotów wychowawczych. Jak wynika z opinii biegłych dzieci zmarłego M. R. (3) odnalazły się po jego śmierci i mimo jego braku i niewątpliwej tęsknoty za ojcem prowadzą normalne życie. M. R. (1) odczuwa brak męża. Również w jej przypadku zakończył się okres żałoby. Brak jest podstaw do różnicowania w dniu dzisiejszym sytuacji M., M. i M. R. (1). W wyniku tego samego zdarzenia naruszono ich dobra osobiste w takim samym stopniu. Dzisiejsze dolegliwości związane z jego naruszeniem wiążą się z pamięcią o ojcu, koniecznością życia bez ukochanej osoby. Warto jednak jeszcze raz przypomnieć, iż zasądzone na rzecz M., M. i M. R. odszkodowania w związku ze śmiercią ich męża i ojca obejmowały wszelkie okoliczności, które wiążą się w istocie ze szkodą w znaczeniu materialnym i niematerialnym. Odszkodowania ustalone zostały na kwoty 50.000 zł i 60.000 zł. W ocenie Sądu Apelacyjnego przyznane zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego nie może przekraczać wartości przyznanych odszkodowań. W tym miejscu godzi się zauważyć.

że zadośćuczynienie ma w istocie charakter jednorazowy - brak jest możliwości dochodzenia części roszczenia w późniejszym okresie, Sąd orzekający winien uwzględnić w chwili orzekania wszystkie negatywne okoliczności związanych z utratą bliskiej osoby, ujawnione w toku procesu. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, iż zadośćuczynienie w kwotach po 20.000 zł na rzecz M., M. i M. R. spełni funkcję kompensacyjną i złagodzi doznane krzywdy moralnej. Z utrwalonego w orzecznictwie poglądu wynika, iż zasądzone zadośćuczynienie nie może być źródłem wzbogacenia (tak m.in. SN w wyroku z 9 lutego 2000 r., IICKN 582/98). W ocenie Sądu Apelacyjnego rozpoznającego sprawę przyznanie zadośćuczynienia w wysokości żądanej przez powódkę w stosunku do każdej z uprawnionych osób prowadziłoby do jej wzbogacenia. Zaprzeczałoby to istocie zadośćuczynienia. Wysokość przyznanego zadośćuczynienia powinna opierać się na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach. Sąd orzekający powinien kierować się celami

i charakterem zadośćuczynienia, przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji stron.

Reasumując w okolicznościach niniejszej sprawy nie ma dysonansu pomiędzy poprawnie sformułowanymi przesłankami dotyczącymi zadośćuczynienia w ujęciu ogólnym (uniwersalnym), a zindywidualizowanymi przesłankami, dotyczącymi sytuacji każdej z wyżej wymienionych osób, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wysokości przyznanego każdej z tych osób zadośćuczynienia. Za niewystarczający w tym kontekście należy uznać argument apelacji, odwołujący się do kwot przyznanych tytułem zadośćuczynienia za krzywdę przez sądy w innych sprawach, z odmiennie ukształtowanymi stanami faktycznymi, gdyż w żaden sposób nie podważa ustalonej na gruncie niniejszej przez Sąd I instancji odpowiedniej sumy zadośćuczynienia dla M. R. (1), M. R. (2) oraz M. R.. Zarzut zaniżenia wysokości zasądanego zadośćuczynienia mógłby zostać uwzględniony tylko w razie wykazania oczywistego naruszenia kryteriów jego ustalania przez Sąd

1 instancji, czego skarżący w rozpoznawanej sprawie nie wykazał. Konkludując, zarzuty skarżącego - w omawianej powyżej kwestii - nie znalazły uzasadnienia.

Za chybiony uznać należy zarzut skarżącego odnośnie części, w jakiej Sąd 1 instancji zasądził zwrot kosztów procesu od powodowej organizacji społecznej na rzecz pozwanego. Prawidłowo Sąd 1 instancji o kosztach procesu orzekł w myśl art. 100 kpc. Podkreślić należy, iż zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony w razie przegrania procesu do zwrotu kosztów przeciwnikowi. Częściowe uwzględnienie roszczeń powódki uzasadniało stosunkowe rozdzielanie kosztów między stronami. Pozwana była reprezentowana przez pełnomocnika - radcę prawnego. Sąd I instancji zasądził na rzecz M. R. (1) i M. R. (2) kwoty po 20.000 zł przy dochodzonej kwocie po 80.000 zł. Osoby te uzyskały

po 25% dochodzonych na ich rzecz należności. Powódka wystąpiła o zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 200.000 zł. Sąd I instancji zasądził na jej rzecz 10% dochodzonej kwoty. Wynagrodzenie pełnomocnika radcy prawnego w sprawie M. R. (1) i M. R. (2) wynosi po 3.600 zł, a w sprawie M. R. 7.200 zł. Uwzględniając stopień w jakim pozwana wygrała sprawę Sąd I instancji zasadnie zasądził od powódki kwotę 11.880 zł na rzecz pozwanej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (25% z 3.600 razy 2= 5.400 i 10% z 7.200 zł - łącznie 11.880 zł).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację powoda jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc i art. 99 kpc oraz w oparciu o § 6 ust. 6

i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz. 490) przyjmując, że pełnomocnikowi pozwanego należy się jedno wynagrodzenie odpowiadające stawce minimalnej rozliczonej stosownie do zakresu, w jakim został zaskarżony wyrok Sądu I instancji w odniesieniu do M.. M. i M. R.